

Turisme o mort massai

Els massais fan front al repte de la supervivència com a poble. La misèria que predomina a les aldees els ha duit a lluitar per l'arribada de turistes. Alhora, pateixen el risc de perdre la identitat

Solidaris

Text: **Ander Zurimendi**
Fotos: **Reuters**

PALMA Els massais sempre han captivat l'interès de l'home blanc. Intriga a Occident, per ventura, que es tracti d'un dels darrers pobles seminòmades del món o que basin la seva societat en el pasturatge i la ramaderia.

Formen un conglomerat de tribus que viu a bona part del gran rift africà, a la part meridional de Kenya i a la seva frontera amb Tanzània, i, tot i que perden influència i tradicions en aquest ambient que els envolta, són grups amb una població estimada de 880.000 ciutadans.

Prova de la fascinació que causen en l'home blanc fou la visita a Palma, la setmana passada, de William Kikanae Ole Pere. Aquest massai tan alt (fa quasi 1.90 metres), negre com l'atzabeja i de cos espigat, arribà a l'Illa seguint la seva gira per Europa. El seu objectiu és recaptar fons econòmics per a la construcció de tres escoles, que serviran per cobrir les necessitats de la tribu Manyatta Enkerende, de la qual és cap.

“El nostre sistema d'educació és insuficient”, explicà amb rotunditat. “Per començar, les famílies tenen prop de 15 fills i filles, però només un és triat per ser escolaritzat”. A més, els pocs centres que hi ha es troben, per a la majoria d'aldees, a més de 20 quilòmetres de distància. Evidentment, que nins petits recorrin 40 quilòmetres cada dia per camins plens de bèsties salvatges és un perill. “Per això vaig pensar: jo muntaré una escola”, indicà Kikanae.

Quan el poblat s'assabentà de les seves intencions d'anar a la capital (Nairobi) per aconseguir doblers, li digueren que no. Que hi quedàs. Tenien por que seguís les passes d'altres massais que havien estat escolaritzats a indrets més “civilitzats” i que, per mor de la misèria a les aldees, mai no hi havien tornat.

Gira per Europa

No obstant això, els va convèncer. Ha estat a Palma, a València i la seva gira continua, perquè el seu poble necessita ajuda per mantenir-se dret. Ara bé, sembla que, si ho aconsegueixen, serà gràcies a la pèrdua d'algunes de les seves tradicions. De fet, el turisme comença a trepitjar les sabanes africanes. Fins i tot les més llunyanes, com les massais.

“Xerram amb els touroperadors per tal que enviïn els seus clients a la nostra aldea”, afirma William Kikanae. Ho reconeix de manera

oberta: “Potenciam el màrqueting perquè vinguin a visitar-nos i hi deixin doblers”.

Hi ha dues vies per ingressar-hi fons. La primera és el preu d'entrada a l'aldea, com si es tractés d'un museu. Un pic que el turista sigui a dins, però, tots els habitants l'acolliran. D'altra banda, si per exemple vol fer fotografies dels autòctons, li demanaran un petit cost. “Això sí, no tothom es deixa retratar amb càmeres, ja que antigament es pensava que amb les fotos furtaven les ànimes”, narra el cap massai.

L'altra via, la més moderna, és la venda d'artesanía a la botiga que han muntat al poblat. Allà s'exposa el gènere que les dones massais realitzen entre tasca i tasca i “amb els doblers que hi guanyen poden pagar les lletres dels microcrèdits que han demanat abans per comprar vaques”. Es tracta de la quadratura del cercle.

Els nins que han estat escolaritzats solen anar a cercar la vida a les ciutats i obliden el poblat

“Xerram amb touroperadors per tal que ens enviïn visitants”, explica William Kikanae

Mesuren la riquesa segons el nombre de fills i també de caps de ramat que tenen en propietat

Amb tot, l'economia no es basa en unitats monetàries, com a Occident, ja que els massais formen una societat ramadera. Per això el concepte de pobresa i de riquesa se mesura pel nombre de caps de ramat que posseeix una persona. “També depèn dels fills i filles que tingui”, hi afegeix Kikanae.

“La nostra creença és: si no tens descendents, qui et cuidarà quan estiguis malalt? Qui tindrà cura del ramat?”, diu el massai. Potser és això el que ens sorprèn. Els seus valors són diferents. •

L'ESCOLAA..

40km

Una distància enorme Això és el que un nin ha de caminar cada dia per anar al col·legi (20 d'anada i 20 de tornada) des de l'aldea.

CUINANT A OLOONONG A 100 km de Nairobi, un grup de dones cuina tranquil·lament enmig de la sabana. Tot i això, les podrien estar observant, des de les ombres, alguns dels cinc grans animals de l'Àfrica: lleons, elefants, rinoceronts, búfals i lleopards. Així és el parc nacional de Massai Mara, que té una extensió equivalent a la de Menorca. Aquest conté l'ecosistema Serengeti-Mara i s'uneix amb Tanzània.

MIQUEL ÀNGEL MARIA
www.miquelmaria.cat

Una força admirable

Aquella convocatòria de beques per a la realització de treballs de camp d'antropologia cultural a l'Àfrica va ser la gran ocasió que en Joan esperava per fer realitat el seu somni: viatjar a Kenya per conèixer els mítics guerrers massais i, si podia ser, conviure amb ells una temporada. Feia anys que vivia obsedit per aquesta il·l·lusió. D'adolescent s'havia sentit atret per aquella tribu fascinant de guerrers nòmades, i el pas a l'edat adulta no l'havia guarit d'aquesta dèria; més aviat l'havia convertida en projecte viable. Va obtenir la beca i a la fi va arribar el dia de partir. Va fer tot el viatge martellejat per les preguntes que s'havia fet tantes vegades: Com seria la primera trobada? Serien realment tan fascinants com els mostren els documentals? Què vol dir que els massais són uns homes d'una força extraordinària? Força física, força de caràcter, o totes dues coses?

El primer dia a la *boma* o aldea massai, a la reserva de Mara, en Joan va veure pocs guerrers massais. Va tenir prou feina a seguir les dones. Munyien les cabres, preparaven el menjar, tenien cura dels més petits. Un grup d'al·lotes joves va ajudar una futura núvia a construir la cabana per al seu marit: la van enllestir en menys de vuit hores. A mitjan capvespre, una dona entrada en anys va tornar, tota sola, d'una intensa jornada de caça. I un grupet de menudes –la més gran no devia passar dels deu anys– es van passar més de dues hores traginant garrafes d'aigua del riu per proveir la comunitat a l'hora de sopar. En Joan se'n va anar a dormir sense tenir gaire clar com són els guerrers massais. Però d'una cosa sí que n'estava segur: les dones massais, siguin de l'edat que siguin, són, en tots els sentits, persones d'una força extraordinària. •

Tradicions peculiars (i malvistes)

PALMA Els massais mantenen una forta identitat com a poble, tot i el risc de perdre genuïtat causat per les necessitats econòmiques.

No debades, han de fer front a grans temporades de pluges torrencials, que arrasen les llars aixecades amb precarietat. En general, les dones són les encarregades de les tasques de construcció i per realitzar-les disposen de palla, fang, excrements d'animals i altres materials naturals.

Nomadisme

Les dificultats meteorològiques representen un dels motius pels quals els massais encara conserven el caràcter seminòmada.

Antigament sempre es mantenien en moviment, ja que el concepte de fronteres és inexistent entre ells. De fet, com que no assumeixen els límits, pensen que tot el territori sobre la humanitat pertany a la seva tribu. Amb l'arribada de les tropes colonialistes a l'Àfrica, el continent quedà dividit en falses fronteres establertes amb línies "impossiblement" rectes. Era el resultat d'una negociació feta posant la regla sobre un mapa. Així, els massais quedaren entre Tanzània i Kenya.

Polígams

Tal com explica William Kakanae, els massais són polígams. "Com més dones té, més ric es considera l'home", hi afegeix. De fet, el primer casament sempre és pactat entre els

William Kakanae posa al Casal Solleric de Palma. Foto: Miquel Àngel Cañellas.

pares. Es negocia el dot que s'ha de pagar a ell per cuidar d'ella...

Un cop acordat l'aspecte econòmic, celebren una cerimònia ben curiosa. La família de la dona va a l'aldea d'ell. No hi entren, sinó queden a uns metres de l'entrada, i a cada passa que fa la núvia cap al poblat entreguen cadascuna de les vaques fixades al dot.

Ablació

L'ablació que es fa a les nines i la circumcisió dels nins constitueixen una pràctica habitual. A més a més, la majoria d'infants no està escolaritzat. Les nines imiten les seves mares i ja quan tenen 4 o 5 anys comencen a anar a cercar aigua, elaborar artesanía i aixecar petites barraques. Els nins, en canvi, creen senzilles rames a partir dels 5 o 6 anys. Entre els 7 i 12 pasturen el ramat durant sis hores al dia i ho fan a jornada completa fins als 15. Finalment, fan el servei militar entre els 16 i 17 anys. Són guerrers i defensen el seu poble d'atacs tribals i també de bèsties salvatges.

Llet i sang

És la gran barreja alimentària dels massais, una mena de lacti preparat amb llet de vaca i sang de diversos animals. Tot i tractar-se d'un poble ramader, no són gaire carnívors. Ara bé, quan sacrifiquen una vaca, n'aprofiten totes les parts. Amb les banyes elaboren, fins i tot, recipients d'aigua.